

Debatten om Norges stilling under krigen: Hvem er det egentlig som benekter fakta?

Debatten om Norges stilling under krigen fortsetter i

Morgenbladet. Men hvem er det egentlig som benekter fakta?

Av John Sand

Jeg er meget forbauset over at Terje Baalsrud skal tillegge en anonym tysk pressemanns oppfatning større betydning enn det syn som Kong Haakon og den britiske ambassadør, Sir L. Collier, gjorde gjeldende i den brevveksling som jeg gjengav in extenso her i avisen 13/1. Skal man først ta tyskerne til inntekt for sitt syn må det vel være mer nærliggende å se på hva den tyske hovedforhandler i Trondheim, daværende oberstløytnant i den tyske generalstab, E. Buschenhagen, skrev i et brev av 6/6 1969 til statsstipendiat S. Hartmann: «Med undertegnelser av avtalen 10/6 1940 ble krigshandlingene og dermed krigstilstanden i hele Norge ansett for avsluttet både fra tysk, norsk og svensk side». Buschenhagen skrev også i samme brev: «Denne betydningen av avtalen av 10. juni at den omfatter alle stridskrefter fremgår ulmotsigelig av ordlyden og av den kjensgjerning at den ble underskrevet, ikke bare av en representant for 6. divisjon, men av den befullmektigede for den norske overkommando, general Ruge som betegnet seg som «Øverstkommanderende for de norske land- og sjøstridskrefter». Jfr. her Ruges opplysning i Schanckesaken: «Jeg forpliktet meg i egenskap av forsvarssjef.» (Morgenbladet 28/11 1947) Det svenske syn gav statsminister Per Albin Hansson uttrykk for under en tale i Ludvika 7. juli 1940: «Viktigast ur vår synspunkt är att striderna mellan Norge och Tyskland upphört.» Det norske syn på kapitulasjonens betydning ble også tilkjennegitt av en meget kompetent person, nemlig medlem av Stortingets folkerettskomisjon, h.r. advokat H. Holthe, som i DAGSPOSTEN for 6/8 1940 skrev: «Krigen opphørte den 9. juni da våpnene i Norge ble nedlagt ... Om nordmenn i ut-

landet velger å gå i krig for Storbritannia, er det en frivillig sak. Norge som stat bindes ikke.» (Min understr.) Buskerud Blad skrev også i redaksjonelt den 14/6 1940: «Situasjonen er i dag den, at Norge ikke lenger er i krig med Tyskland.»

Ikke sammenlignes

Man kan ikke som Baalsrud sammenligne Kong Leopolds kapitulasjon med Norges betingelsesløse overgivelse. Det som skjedde i Belgia var dette: Kong Leopold besluttet seg for å kapitulere om morgenen den 25. mai. Han hadde tilkalt det belgiske «indre kabinett» til et møte på slottet Vyondal. Til stede var statsminister Pierot og ministrene Spaak, Denis og van der Porten. Disse statsråder nektet enstemmig å godkjenne Kongens beslutning. Fredag 31. mai trer det belgiske parlament sammen i Limoges. De 89 deputerte og de 54 senatorer som møtte vedtok en resolusjon som fordømte kong Leopolds kapitulasjonsbeslutning.

Da statsrådene nektet kontrastegnatur, noe som krevdes etter belgisk forfatning, ble kongens beslutning uten betydning. Regjeringen besluttet seg for å fortsette kampen. I Norge skjedde det motsatte: Et enstemmig statsråd konstaterte at «det ville være håpløst for Norge og fortsette krigen. Og ifølge statsrådprotokollen 7. juni 1940 bifalt Kongen dette. Det norske Storting kunne umulig ha den oppfatning at det ble fortsatt noen krig fra England, i det ca. 2/3 av stortingsrepresentantene stemte for avsettelse av Kongen og Regjeringen!

Verving

Mine debattmotstandere søker å skape det helt feilaktige inntrykk at det ikke ble foretatt verving av nordmenn til britiske styrker etter 9. april 1940. På dette punkt kan jeg bl.a. henvise til general Fleischer: EFTERLATTE PAPIRER s. 98-99: «I au7gust 1940 ble det satt i gang verving til den britiske marine blant norske sjøfolk. Om dette var etter oppfordring av norske myndigheter er uvisst, men det var i allfall med de norske myndigheters billigelse og med deres hjelp.» (Min understr.) Side 124 i samme bok beretter Fleischer om verving av landtropper til britisk tjeneste: «- det viste seg etterhvert at hans (Linges) oppgave var blitt på rekruttere norsk befall og norske soldater til egen styrke under britisk kommando.» (Min understr.) Om de norske hvalfangere forteller historikeren Arnt O. Åsvang i VAPENTRANSPORT HELGELAND s. 15: «I England ble de vervet av agenter fra den norske seksjon av S.O.E. for å bli utdannet til sabotasjeoppdrag i Norge.» Var så S.O.E. en norsk militærorganisasjon? Nei, svarer den danske professor Jørgen

Hæstrup i sin doktoravhandling KONTAKT MED ENGLAND s. 91: «S.O.E. var en rent engelsk militærorganisasjon.» Jfr. her G. Sønsteby: RAPPORT FRA NR. 24 s. 45: «Jeg ble informert om at dette kontor var underlagt den engelske organisasjon SOE. At de nordmenn som deltok i invasjonen av Frankrike i 1944 også var frivillige i britisk tjeneste fremgår av VI MENN nr. 23/79 hvor generalmajor Bratland forteller: «Mange meldte seg frivillige... De som slapp gjennom opptakelsesprøven ble så overført til britiske hæravdelinger.» I HJEMMESTYRKENE I s. 380 gjengir forskeren S. Kjelstadali et P.M. fra general Fleischer, der det heter at «avdelingens personell ble disponert uten norsk kommandomyndighets medvirken.» At Høyres medlem av eksilregjeringen, major Sven Nilsen, var klar over at nordmennene ikke stod under norsk kommando fremgår av referat av regjeringsskonferansen 20. juni 1944: «Han ville nok ha militære, men under norsk kommando, refererer Paul Hartmann i BAKFRONTEN s. 213.

Ikke adgang

I protokollkomiteens Innstilling O.IX 1949 s. 42 konstateres at eksilregjeringen ikke hadde adgang til å foreta mobilisering «i fremmed land». På samme side i Innstillingen står det: «Den i september 1940 nedsatte komité bestående av professor Keilhau... med oppgave å forhandle med de britiske myndigheter om gjennomførelse av tvangsutskrivning kom ikke til formell overenskomst» (Min understr.) Videre heter det i Innstillingen: «Også i USA og Canada var legale hindringer for tvangsutskrivning, i USA også for frivillig verving. Så langt fra å foreta mobilisering, beordret eksilregjeringen den i Sverige internerte 1. divisjon, inkl. divisjonssjefen, general Erichsen å reise hjem til «fienden». Om dette beretter Fleischer i EFTERLATTE PAPIRER s. 89: «Styrken ble demobilisert og det blev - etter hvad der er opplyst - senere sendt beskjed til Sverige at det ikke trengtes befall av hæren herover.»

Fleischers opplysning korresponderer med det telegram som ble sendt fra London 6/12 1940 der det bl.a. heter at «det er overskudd på offiserer i Storbritannia, og at det derfor ikke skal sendes befall over Østen og Canada.» (Kilde: Grimnes: ET FLYKTNINGESAMFUNN VOKSER FRAM, s. 316). En eiendommelig krig som ikke hadde bruk for offiserer!

Vinjesving og æresord

Her i avisen skrev Holtfodt 3/2: «De som sloss i Vinjesvingen og på Hegra var ikke partisaner. Jeg viser her til den militære

undersøkelseskommissjons rapport s. 83: «Det som hendte i Vinjesvingen må bedømmes ut fra det det var, en **partisanekamp** av frivillige.» (Min understr.) I samme artikkel skriver Holtfodt at «menige soldater og sersjanter ble heller ikke avkrevet noen erklæring ved løslatelse fra tysk fangenskap.» Også på dette punkt tar Holtfodt feil, idet den militære UK opplyser s. 169: «Resultatet ble at **mannskapene** 2 dager senere sammen med skipsoffiserene, og sammen med **besetningen** på Måkerøy som overgav seg samtidig, måtte gi æresord til tyskerne om ikke mer å bære våpen mot Tyskland...» (Mine understr.)

Kommando

Til det stilte spørsmål om polititroppene i Sveriges stilling (kommandoforhold) henvises til Jens Chr. Hauge: FRIGJØRINGEN s. 73: «Dessuten skulle både de norske polititropper i Sverige og de norske hjemmestyrker stå under Scottish Command.» Om den norske «brigade» opplyser Trygve Lie i HJEMOVER s. 185 at «den var en del av den britiske divisjon som stod under kommando av general Sir Andrew Thorne.» Jfr. her N.M. Udgards opplysninger i Aftenposten 2/5 1970: «Han (Thorne) har i en måned regjert Norge med en diktators fullmakter. «Udgaard opplyser videre: «Nygaardsvoldregjeringen ville ikke bli båret hjem av fremmede soldater, og krevet en norsk sjef for de allierte styrkene. Britene svarte nei, og utnevnte Sir Andrew til «full» general for at ingen norsk yrkesoffiser skulle gjøre ham rangen stridig.» Dette er et meget godt bevis på at Norge ikke var krigførende.

Hadde det det vært måtte etter internasjonal lov L' autorité du pouvoir légal falle tilbake til landets regjering. Istedet kom Norge under alliert okkupasjon etter at Tyskland hadde kapitulert. - Når det gjelder rettsforholdet til nordmenn i England henvises til OVERENSKOMSTER MED FREMMEDE STATER s. 44 hvor det opplyses at norske flyvere «individuell og i enheter skal være underkastet britisk flyvåpens disiplin og lov» og domstolen skal bestå av «like antall norske og britiske offiserer og dessuten av en britisk offiser som rettens formann. Norsk advokat eller sakfører vil ikke kunne prosedere for retten.» (Mine understr.)

At eksilregjeringene i London stod under britisk kontroll når det gjaldt lovgivning, fremgår av Strupp - Schlochau: WORTERBUCH DES VÖLKERRECHT I s. 499: (i oversettelse) «De britiske domstoler forbeholder seg dog å overprøve (überprüfen) eksilregjeringenes forordninger» (Erlasse).

Morgenbladet, 16.3.84